

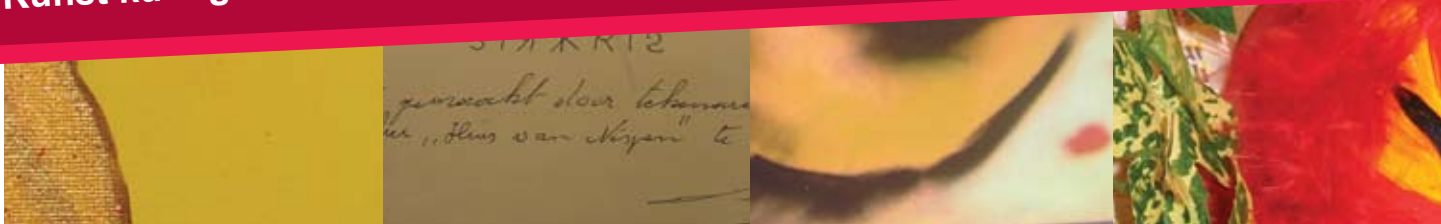

Samenlevings
opbouw

Antwerpen stad

GE KUNST

Kunst kunt ge maken als ge maar goesting hebt!

Inhoud

Inleiding	1
Waarom trekken we met Kunst de buurt in?	2
De voorbije projecten in vogelvlucht.....	4
GE KUNsT.....	6
GE KUNsT bekeken vanuit verschillende brillen	10
Tot slot	14

Inleiding

Samenlevingsopbouw Deurne, voor mensen uit Deurne beter bekend als 't Pleintje, is een steunpunt van Samenlevingsopbouw Antwerpen stad en werkt sinds 1998 jaarlijks een sociaal-artistiek project uit. In de voorbije projecten werkten we rond verhalen en anekdotes van buurtbewoners. Dit jaar gingen we aan de slag met GE KUNST waarbij we aan de buurt wilden laten weten dat ge 'kunst kunt maken als ge goesting hebt'. In dit boekje kan je de sfeer opsnuiven van het project.

We geven een overzicht en wat achtergrond bij de uitwerking van de sociaal-artistieke projecten binnen Samenlevingsopbouw Deurne. We lichten in vogelvlucht de voorbije sociaal-artistieke projecten toe. We beschrijven het verloop van het project GE KUNST en we laten de partners en de deelnemers aan het woord. Tot slot geven we aan welke lessen we leerden in dit project en welke uitdagingen de toekomst biedt.

Hopelijk werkt deze brochure inspirerend om ook in andere buurten aan de slag te gaan met kunst. Voor ons was het in elk geval een boeiende uitdaging!

Waarom trekken we de **buurt** in met **Kunst**?

De combinatie van een sociaal spoor en een artistiek spoor maakt unieke resultaten mogelijk in de buurt. Wanneer we met Samenlevingsopbouw Antwerpen stad sociaal-artistieke projecten uitwerken gebruiken we die projecten als instrument om onze sociale doelstellingen te halen. We merken dat sociaal-artistieke projecten een positieve dynamiek op gang brengen in de buurt. Buurtbewoners vormen nieuwe netwerken en worden aangesproken op hun kwaliteiten. Laagdrempelige projecten als GE KUNsT stimuleren mensen om ervaringsgericht iets kunstzinnig te leren in de eigen buurt. Deelnemers en sympathisanten leren elkaars leefwereld kennen én appreciëren, vanuit een gemeenschappelijke interesse voor kunst en cultuur. Elk project is voor ons als werking een creatieve zoektocht...en een ideaal anti-zuur voor de buurt!

Het artistieke luik heeft als grote verdienste dat het, met een kwaliteitsvol product, de projecten opentrekt, zowel naar een breder publiek, als naar de wijk of het beleid. Voor de begeleiding van dit artistieke luik gaan we per definitie op zoek naar externe deskundigen. De prioriteit van de sociale doelstellingen trekken we door in het artistieke luik. Artistieke begeleiders dienen zich te bewegen binnen de sociale klijtlijnen. Zij moeten onder andere voldoende vaardig zijn om met onze doelgroepen te werken, hen te laten participeren aan de verschillende fasen in het proces, iedere deelnemer volwaardig te laten deelnemen, ...

De combinatie van sociale en culturele aspecten zorgt voor een verbreding van het cultuurbegrip. De mensen die we met deze sociaal-artistieke projecten bereiken, komen vaak – maar niet uitsluitend – uit maatschappelijk kwetsbare groepen. De culturele sector werkt echter nog te veel aanbodgericht naar deze bewoners. Terwijl we met een project als GEKUNsT merken dat er meer nodig is om kunst en cultuur uit zijn ivoren toren te halen. De culturele wereld moet ‘opgewarmd’ worden om met deze manier van werken aan de slag te gaan!

De koppeling enerzijds aan het buurtwerk en anderzijds aan culturele organisaties en diensten maakt dat deze projecten nooit alleen staan. We bundelen de krachten van bewoners, het middenveld, maatschappelijke instellingen en de lokale overheid en versterken zo de buurt door van onderuit samen aan hetzelfde doel te werken. De sociale cohesie in de wijk neemt toe en de (culturele) participatie van buurtbewoners wordt bestendigd. GEKUNsT gaf het OCMW team van Sociaal Centrum Arena de mogelijkheid om op een andere manier in contact te komen met hun cliënteel om zo buiten de kringlijnen van de hulpverleningscontext te stappen.

De leefbaarheid en veiligheid in de buurt wordt vaak mee bepaald door bestaande sociale relaties. Aangezien we via onze sociaal-artistieke projecten steeds zoeken naar nieuwe, soms niet evidente netwerken en verbindingen, werken we eveneens aan de leefbaarheid en veiligheid in de wijk. We zoeken in onze projecten steeds naar gemeenschappelijke interesses van individuele buurtbewoners en gaan daarmee aan de slag.

De voorbije projecten in ‘vogelvlucht’

1998 – 2001 Theatervoorstellingen i.s.m. Theaterwerkgroep Kopspeel en cultuurcentrum Deurne

2004 Theatervoorstelling gekoppeld aan een **buurtfeest**
Deurne-Zuid Zindert

Bij iedere theaterproductie werd ervaringsgericht gewerkt. We vertrokken van de persoonlijke verhalen van de deelnemers, via creatieve brainstormsessies werd telkens het thema gekozen, ieder kreeg de kans een rol te spelen naar eigen kunnen,... De buurtbewoners - toneelspelers werden professioneel begeleid in improvisatie en kregen de kans om te leren hoe ze iets kunnen brengen in het theater. Ze schitterden met hun producties op verschillende podia in het Deurnese. Na afloop van deze theaterprojecten zijn een groot aantal deelnemers in contact gebracht met het toneelgezelschap Sering waar ze nog steeds mee op de planken staan.

2004-2005 ‘Aankomen Mag’ – buurtverhalen samengebracht in een ‘vastpakboekje’

Aankomen mag? Waaraan mocht je vroeger (niet) aankomen? Hoe was het om in Deurne aan te komen? Over zotte, leuke en minder leuke mensen/dingen die aankomen? Met het sociaal-artistiek project “Aankomen Mag” werden in “schone herinneringen” van Nieuwe en Oude inwoners uit Deurne naar boven gehaald. Het gehele reminiscentieproject (herinneringsproject) resulteerde in een boekje...

maar er was veel meer te beleven. Mooie ontmoetingen tussen buurtbewoners, poëzieworkshops, een snuffeltentoonstelling, een vertelvoorstelling, een verhalenDVD, scholen gingen aan de slag met de verhalen,...met al deze resultaten trokken we rond langs verschillende buurtfeesten, dienstencentra en rust- en verzorgingstehuizen. De verhalen werden 'verteld' in de ArenaBib en het project eindigde in het cultuurcentrum waar iedereen iedereen kon ontmoeten...

2005 Gazettenpraat – buurtverhalen samengebracht in een plaatselijke Goednieuwskrant!

Het artistiek eindproduct was ditmaal een krant. De redactieploeg stelden we samen in de loop van het project. We rekruteerden er de deelnemers en gaven hen een korte journalistieke opleiding. De ploeg trok de wijk in en maakte een treffend beeld. We zochten vooral die plekken op waar het meeste nood is aan zulke projecten, de twee grote sociale huisvestingscomplexen Arena en Jos Van Geellaan. De anekdotes als sprookjes zorgden ervoor dat de krant een 'droomkrant' werd. De krant werd op 15000 exemplaren verspreid in de buurt! Op de braderij trokken verhalenvertellers eropuit om het nieuws uit deze goednieuwskrant te verkondigen aan de buurt!

2006 GE KUNsT...

GE KUNsT

Achtergrond

Via het interim-bureau voor vrijwilligers – ‘Talent Op Wieltjes’ – en Buurtwerk ‘t Pleintje (Samenlevingsopbouw Deurne) komen we regelmatig in contact met buurtbewoners die op zoek zijn naar vrijwilligerswerk in de buurt. Vaak zijn de drijfveren: het vinden van een zinvolle vrijetijdsbesteding en mogelijkheden zoeken om nieuwe mensen te leren kennen.

Het prille begin van GE KUNsT

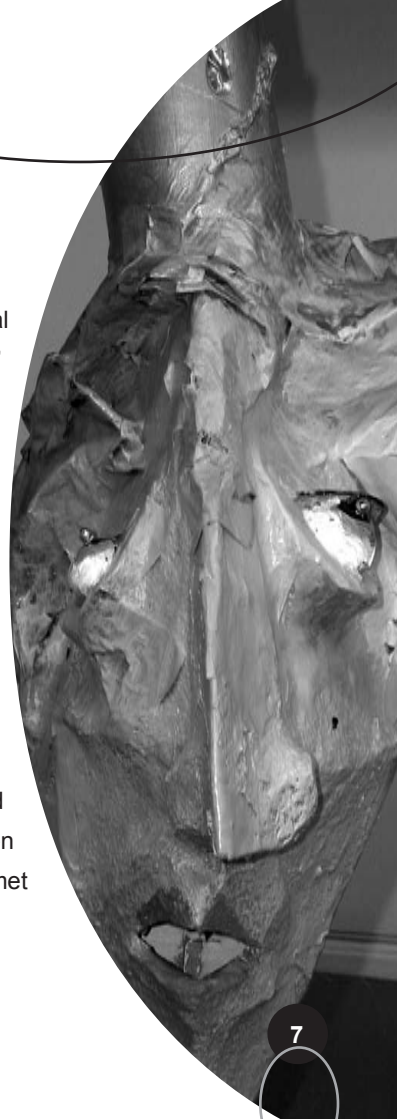
De idee van het sociaal-artistiek project kwam er naar aanleiding van de creatieve interesses van veel kandidaat vrijwilligers. We wilden iets doen met hun onbenutte talenten en we wilden kunst dichterbij de buurt brengen door samen te experimenteren met amateurkunstenaars uit de buurt. De financiering van dit sociaal-artistiek project gebeurde door District Deurne, OCMW-Antwerpen en Cultuurcentrum Deurne. Er werd een stuurgroep samengesteld om het project op te volgen en bij te sturen waar nodig. In de stuurgroep zaten: Vormingplus Antwerpen, Sociaal Centrum Arena, de artistieke begeleidster, Cultuurantenne Deurne, Cultuurcentrum Deurne en het buurt- en opbouwwerk.

Op zoek naar deelnemers...

Om deelnemers te prikkelen werden flyers verspreid in de buurt en werd er samengewerkt met Sociaal Centrum Arena, de Werkwinkel en Begeleid Wonen. We vroegen hen om actief 'potentiële deelnemers' aan te spreken en toe te leiden naar het project. Er werden ook een aantal deelnemers toegeleid via Buurt- en opbouwwerk. We gingen op zoek naar kunstenaars en creatieve organisaties om mee in het project te stappen. Hierbij stonden Cultuuranterne Deurne, Cultuurcentrum Deurne en het Volkskundemuseum ons bij met goede raad, tips en adressen.

De start van GE KUNsT

Vergezeld van een drankje en een stukje taart hielden we een eerste kennismaking met: de partners van het project, de begeleiding en de deelnemers. 15 deelnemers stappen mee in het project. Het sociale vormingsluik telde drie sessies. Er werd met de deelnemers nagegaan hoe voor hen het verleden, het heden en de toekomst eruit zag. Telkens werd er een kleine artistieke opdracht gegeven, zodat de artistieke begeleider ieders vaardigheden leerde kennen. In drie kleinere groepjes werd gedurende twee sessies op bezoek gegaan bij 3 Deurnese kunstenaars. Men kreeg de kans om een nieuwe techniek te leren: het maken van een lino-snode, een papier-maché werk of een installatie met sigarenkistjes. De sfeer van het kunstwereldje werd geproefd ...en smaakte naar meer.

Een brainstormmoment over technieken, materialen, objecten en verhalen zette hen aan het denken over een concept. Samen werd beslist om 'Scheppingsverhalen' als uitgangspunt te nemen.

Ook de vereniging Winkelcentrum Deurne-Zuid en het Middelaarsziekenhuis stimuleerden het project: ze stelden het vroegere Cinemagebouw Capri ter beschikking. De Capri werd omgevormd tot een atelier om te experimenteren met allerlei materialen en technieken. De ene week werd een workshop rond graffiti gegeven, de andere keer maakten de deelnemers een animatiefilm of werd geëxperimenteerd met geluid. De deelnemers maakten gedurende zeven weken een eigen scheppingsverhaal: er ontstond een concept, er ontstond een groep, er ontstond een ontmoetingsplek, en er ontstond een atelier waar men zijn creativiteit kwijt kon. Maar vooral ontstond er een kunstwerk!

Een goede begeleiding en ondersteuning is essentieel voor sociaal-artistische projecten. De deelnemers werden gestimuleerd tot het maken van zowel een persoonlijk werk, als het meewerken aan de groepswerken. Aan het eind van elke sessie werd een korte evaluatie gekoppeld. Hoe was de samenwerking vandaag? Wat heb je bijgeleerd? Welk materiaal heb je volgende week nodig?... De sessies startten telkens met een korte bespreking over wie waarmee aan de slag ging. Er werd ook gebrainstormd over de uiteindelijke presentatievorm van alle werken én het slotfeest.

De buurt deed mee

Vele buurtbewoners, scholen en verenigingen sprongen mee op de kar. GE KUNsT daagde hen uit om zelf – letterlijk – een creatief ei te leggen. In kleine plastic eitjes maakten ze een verrassend kunstwerk dat mee geïntegreerd werd in de tentoonstelling. Ook de bakkers in Deurne deelden plastic eitjes uit aan hun klanten...kortom, GE KUNsT was een project voor en door de buurt!

Als kers op de taart

Alle werken werden getoond op de jaarlijkse Kunstroute van het Cultuurcentrum Deurne in het Rivierenhof. Ook de Capri werd omgetoverd tot tentoonstellingsruimte, tijdens de vernissage kwamen een pak nieuwsgierige buurtbewoners en een aantal beleidsmensen kijken, velen kregen zin om het project verder te zetten... Wordt vervolgd???!!!

Nagenieten

Tijdens de lange, hete julimaand van 2006 ving we op dat de deelnemers samen kwamen om te 'Zomer in Antwerpen', fietstochtjes organiseerden, luilekkerden onder de tentoonstellingsboom in 't Rivierenhof en ...nagenoten.

GE KUNsT bekeken vanuit verschillende brillen

Lore Suls: artistiek begeleidster: *“Het is wat het is en het mag er zijn!”* Het project is erg organisch gegroeid, maar dat was de bedoeling. Ik ben bewust met weinig verwachtingen aan het project begonnen. Het is dan ook heel erg tof dat er zoveel is uitgekomen. Nooit gedacht dat we zoveel verschillende kunstwerken zouden kunnen produceren op zo'n korte tijd. Ik stond in voor de artistieke begeleiding van het project, hetgeen tijdens het project een als maar grotere invulling kreeg. We hadden dan ook bij de start van het project de grenzen van ieders taak te weinig afgebakend. Het is een beetje dubbel. Ik kan me ook niet voorstellen dat je als artistiek begeleider niet betrokken bent op het geheel. Het was een erg positieve ervaring. Ik heb extreem hard genoten om de mensen bezig te zien. Bij sommigen onder hen merkte ik heel bewust dat hun deelname 'iets' met hen gedaan heeft. Er was een duidelijk groepsgevoel aanwezig. Het menselijke stond centraal voor mij, ik heb me dan ook echt als mezelf geëngageerd in het project. Het was puur genieten. De inbedding van een sociaal-artistiek project in een buurtwerking is een pluspunt. Het zorgt voor een dynamiek in de wijk. En last-but-not-least een pleidooi voor stagiaires die het project mee opvolgen! Voor mij was dit een erg aangename en welkome ondersteuning. Het project in één woord organische-flexibiliteit! Het is wat het is en het mag er zijn!

Tania Lens: sociaal begeleidster Vorming Plus: *“Het project was verrijkend.”* Ik ben in het project gestapt omdat ik benieuwd was naar wat het eindresultaat zou zijn. Ik vond het een hele uitdaging, aangezien het iets helemaal anders was. Het project is me erg goed meegevallen. Je ziet de deelnemers groeien en openbloeien. Ik vond het erg interessant om met zoveel verschillende mensen samen

te werken: kunstenaars, artistieke begeleidster, buurtwerk, OCMW en de deelnemers! Het resultaat mag er dan ook zijn en dan heb ik het niet enkel over de eindproducten, maar over het hele proces dat met de deelnemers is afgelegd. Iets waar we tijdens het volgende project meer oog voor moeten hebben, is de hoeveelheid werk die er inkruipt voor de begeleiders. Tijdens dit project hebben we dat wat onderschat. In één woord, het project was VERRIJKEND!

Gert Coucke: Sociaal centrum Arena OCMW-Antwerpen: *“het project biedt ons handvaten.”* Het project werd voorgesteld op onze teamvergadering en vanuit een persoonlijk engagement, maar sterk gesteund door het team, ben ik erin gestapt. Bij de start van het project hebben we vanuit het sociaal centrum enkele klanten geselecteerd om nadien toe te leiden naar het project. De afweging tussen kosten – baten is soms moeilijk te maken, aangezien de opvolging van zulk project een surplus is voor de maatschappelijk werkers. Er kan geen extra tijd voor vrij gemaakt worden. Niettegenstaande is het geheel een fantastische creatie. Je ziet dat de deelnemers een heel proces hebben afgelegd, ze zijn werkelijk open gebloeid. Het heeft ook in ons team een echte dynamiek gebracht. Het project biedt ons handvaten om op een andere manier met klanten om te gaan. Het vormt een uitdaging om naast het financiële rond andere domeinen met klanten te werken. Het groeiende zelfvertrouwen via groepsvorming blijkt een erg goede manier te zijn om mensen uit een impasse te halen. De netwerkvorming, de groepsvorming, het geloof in elkaar, de verbondenheid, samen een doel bereiken; maar meest van al het feit dat het gelukt is en dat we ermee naar buiten kunnen komen, zijn voor mij de hoogtepunten uit het project. Als sociaal centrum hebben we onze nek uit gestoken en dat mag gezien worden. Het eind van dit verhaal geeft een positief en voldaan gevoel. Om in één woord samen te vatten: een RIJK project.

Enkele **deelnemers** en een **kunstenaar** aan het woord:

Martine: *“De Capri was een leuke ruimte om in te werken.”* In het begin was het wat te veel blabla, ik wou onmiddellijk aan het artistieke beginnen. Er hadden van mij meer workshops mogen doorgaan. Ik heb veel nieuwe dingen bijgeleerd. Het hoogtepunt vond ik de workshop rond geluiden en het maken van een animatiefilmpje.

Gudi: *“Ik ben een beetje gelukkiger geworden.”* Het samenwerken in groep vond ik erg aangenaam. Een grondige kennismaking had ervoor kunnen zorgen dat we sneller aan het artistieke hadden kunnen beginnen. De samenwerking met de kunstenaars en de groep vond ik erg geslaagd. We werden erg goed begeleid en hadden vele verschillende materialen ter beschikking. Ik ben een beetje gelukkiger geworden door hieraan deel te nemen. In het vervolgproject wil ik graag leren naaktmodellen tekenen.

Nicole: *“Het is een goed project om mensen samen te brengen.”* Ik heb vanalles geleerd dat ik thuis ook kan doen. De combinatie van workshops en atelierssessies was goed. Zo kon je in groep, maar ook individueel werken.

Hilde: *“Het mag een heel jaar duren.”* Spijtig dat het enkel in de lente is doorgedaan, van mij mag zulk project een jaar duren. De sessies waren erg veelzijdig en goed begeleid, er was ook goed materiaal ter beschikking. Ik zou graag meedoen als het project verlengd wordt. De groepsformule was een leuke manier om te leren, anders haak je toch maar af.

Piet: *“Zoveel ruimte voor creativiteit.”* Ik vond het ontzettend aangenaam dat er zoveel ruimte was voor creativiteit. De samenwerking in de groep was erg positief. Je leert elkaar al doende beter kennen, waardoor die praat sessies vooraf voor mij niet hoefden. Ik wist helemaal niet waaraan ik me kon verwachten, maar het is goed meegevallen

Gerard: *“We moeten aansluiting vinden bij een groot evenement.”* Het was een gok om hierin mee te stappen. Voor mij was het ook de eerste keer om een workshop te geven. Er waren deelnemers die al veel kenden en er waren ook enkele beginners die mee in het project stapten. Voor een vervolg wil ik graag aansluiting vinden met een groter geheel, bijvoorbeeld het Rubensjaar ofzo.

Tot slot

Tot slot een blik op de toekomst. Wat hebben we geleerd uit dit project en welke uitdagingen liggen er op ons te wachten? Tijdens GE KUNST werd het verloop, de inhoud en de resultaten besproken met de deelnemers, de partners en stuurgroep. Het biedt ons enkele aandachtspunten voor de uitwerking van volgende projecten:

- Een sociaal-artistiek project staat nooit op zich. Er worden interacties aangegaan met andere actoren, partners, organisaties en lokale besturen. De uitdaging is om tot een evenwaardige samenwerking te komen, waarin ieder zijn sterkten kan uitspelen.
- Het gaat steeds om een duo-werking. Voor de artistieke begeleiding wordt externe input gezocht. Binnen het artistieke luik ligt de focus op de sociale doelstellingen van het project. Uit GE KUNST leerden we hoe belangrijk het is om ieders takenpakket zo nauwkeurig mogelijk te omschrijven van bij de start.
- De competenties van deelnemers worden in de verf gezet. Dit versterkt mensen in hun persoonsvorming en de emancipatie in de samenleving. De uitdaging ligt in kunst en cultuur dicht bij de deelnemers te brengen. De interesse is groot om een aanbod op maat uit te werken met de culturele partners in Deurne.

- Deelnemers van allerlei slag leren elkaars leefwereld kennen en begrijpen. Onder deelnemers worden zowel de actieve, als de passieve participanten begrepen. De gedragenheid in de buurt is belangrijk, kijk maar naar het succes van de eitjes in het GE KUNsT-project. Het dient een aandachtspunt te zijn van bij de start van het project.
- De sociaal-artistieke methodiek leent zich goed om een boodschap aan een breed en gevarieerd publiek bekend te maken. GE KUNsT heeft kansen gecreëerd in Deurne: de Capri schreeuwt om terug een buurtgericht functie te krijgen, het Cultureel Centrum verdiept zich in een gemeenschapsvormende opdracht, ...
- De eindproducten in een sociaal-artistiek project geven de buurt uitstraling en zorgen voor een positieve dynamiek. Aan de partners in het project om de "eitjes" warm te houden en op tijd te laten uitkomen...

Contactadres

Samenlevingsopbouw Deurne • p/a 't Pleintje

Sint-Rochusstraat 106 • 2100 Deurne

tel. 03 320 26 70 • fax 03 320 26 71

deurne-zuid@samenlevingsopbouw.be

Samenlevingsopbouw Antwerpen stad vzw

Breughelstraat 31-33, 2018 Antwerpen

tel. 03 325 67 00 • fax 03 326 11 15

info.antwerpenstad@samenlevingsopbouw.be

www.samenlevingsopbouw.be (doorklikken naar Antwerpen stad)

Tekst en redactie

Elke Kuppens, Rein Domus, Marleen Kauwenberghs en Griet Vielfont

Lay-out en opmaak

Hanna Maes (www.hannamaes.com)

Druk

Jarys – september 2006

We willen de deelnemers – Joyce, Gudi, Viviane, Piet, Hilde, Guy, Arvid, Akmaral, Chantal, Nicole en Martine – van harte danken voor hun inzet en doorzettingsvermogen. Dank aan de tientallen buurtbewoners voor de creativiteit en de bereidheid een eitje vorm te geven. Dank aan de kunstenaars: Gerard, Gilbert en Patricia én aan Leen – onze stagiaire - voor de ondersteuning. Dank aan de partners voor hun bijdrage: Cel CMO OCMW-Antwerpen, District Deurne, Sociaal Centrum Arena, Vorming Plus, Lore Suls, Cultuurantenne Deurne, Cultureel Centrum Deurne, Dank aan Begeleid Wonen en de Werkwinkel voor het enthousiasmeren van deelnemers.

